

Toponymica uit de kuststreek (vervolg van 1956, blz. 282)

MONIKEREDE - MEUNIKEREDE. De naam van dit oude, sedert lang verdwenen Zwin-stadje kan op tweeërlei wijze ontleed worden: als *Moniker-ede* of als *Monike-rede*.

In het eerste geval zou de naam betekenen: ee (hyperkorrekt ede) van de monniken (ee = waterloop). Het eerste lid *moniker* zou dan een gen. plur. zijn. Dit is onmogelijk. Normaal moesten we dan niet *Monikerede* maar *Monikenede*, *Meunikenede* hebben. Vergelijk: Meunikendijk, Meunikendam, Meunikenweg, Meunikenbosch, Meunikenland en nog veel andere meuniken-toponiemen. Deze etymologie dient zonder enige aarzeling verworpen te worden.

Bekijken we dan de tweede hypothese. Hier krijgen we dus: *rede van de monniken*. Er staat niet *Monikenrede*. De Flou gebruikt deze laatste schrijfwijze als trefwoord, maar dit is verkeerd. Vergelijk: Monikewerve (Aardenburg), Monikespeie (speie, sas op de Lisseweegse watergang, genaamd naar Ter Doest), e.a.

Wat is *re(d)e*? Er zijn drie mogelijkheden:

1. *Ree, rede*: vaarwater, vaargeul. Van de stam van rijden.
Komt voor in verscheidene N. Ned. waternamen⁽¹⁾.
2. *Rede*: ankerplaats, aanlegplaats. Stam van gereedmaken.
Is dit niet de best passende betekenis voor Meunikerede?
3. *Ree* (hyperkorrekt rede): grensscheiding. Komt hier niet in aanmerking.

VLISSINGE. Dit toponiem komt hier en daar in West-Vl. voor (zie De Flou 16, 653). Het betekent oorspronkelijk plas of poel, moeras of pilselij, en ook lage, zompige meers. Het is een kollektief, gevormd met het verzamelsuffix *-ing, -inge*. Talrijke toponiemen werden gevormd door dit suffix aan een adj. of een subst. te hechten:

Adj.: Scarpinge, Groeninge, Breeninge (?).

Subst.: Wielinge, Vlietinge, Eveninge. Greveninge, Saaftinge, garzinge, Vlissinge, Vlaming, e.a.

Maar wat is een *vlisse*? Dit moet een poel of moeras betekend hebben. Het is niet onmogelijk dat dit woord hier of daar nog in de volksmond leeft, blijkens het feit dat

(1) M. Schönfeld. Nederlandse Waternamen, 1955; blz. 21.

De Flou te Oedelem in 1907 nog een *vlissestuk* gevonden heeft. Zijn er lezers van Biekorf die dit woord ooit gehoord hebben?

Is dit *vlisse* hetzelfde als het element *fles*, dat in verscheidene N.-Ned. toponiemen voorkomt en volgens Salverda de Grave⁽²⁾ ontstaan zou zijn uit het Frans *flache* = poel? We vinden ook een *Vlesinghe* te Booitshoeke in 1239 en een *Vlesleet* te Clairmarais in de 15de eeuw. Denken wij ook aan de dorpsnaam *Vlezenbeek* bij Brussel en de wijknaam *Vleest* (wijk op de monding van de Vlezenbeek). Dit alles moet nog eens grondig onderzocht worden. Wij willen hier alleen waarschuwen tegen een neiging om *vlisse* of *vles* met fr. *flache* in verbinding te brengen, want dan zou het oorspronkelijk *vlasch*, *vlesch* (*vlishch*?) geweest zijn. Welnu, van de *sch* zijn in W.-Vl. geen sporen aan te treffen. Er valt niet aan te denken Vlissinge uit *Vlischinge* af te leiden.

Wat de dorpsnaam *Vlissegem* aangaat, denken wij niet dat deze van dezelfde oorsprong is. We hebben hier vroeger reeds onze mening daarover uitgesproken. De oudste betrouwbare vormen zijn *Flissenghem*, *Vlissenghem* (13de eeuw) die toch duidelijk in de richting van een *-ingahaim* wijzen. De 'oudste' vorm *Fleskenhem* (988!) is op zijn minst onbetrouwbaar. Een grote, zakelijke moeilijkheid bij deze verklaring ligt nochtans in het feit dat Vlissegem als gemtoponiem een alleenstaander in het kustland is. Veel ouder dan de 10de eeuw kan deze plaats ook niet zijn. We komen op deze kwestie later nog terug.

HEEDE - EE. Het kerkregister van Westkapelle van 1553⁽³⁾ beschrijft het 26ste begin van Groot-Reigarsvliet als liggend tussen 't *Oude Zwin* aan de noordwestzijde en de *Heede* aan de zuidoostzijde. Aldus weten we dat de *Heede* hier de kringelende waterloop is, die ook het Oude Zwin genaamd wordt (niet te verwarren met de gelijknamige waterweg naar Brugge, waaraan dit 26ste begin aan de N.W.-zijde grenst). *Heede* is de hyperkorrekte schrijfwijze voor *Ee*. J. Opde-drinck had deze tekst verkeerd begrepen en denkt, in zijn geschiedenis van Westkapelle⁽⁴⁾, aan een heide of zandig terrein. De Bo wijst er nadrukkelijk op dat een heide (dorre grond) in W.-Vl. een *heie* of *veld* is, terwijl *heed* de volksnaam is voor de dopheide of Erica, een plant van de lage, vochtige, veenachtige heideterreinen. De struikheide (*Calluna*) heet er *Krakke*.

(2) Nomina geographica neerlandica X 24.

(3) Parochiaal archief Westkapelle.

(4) Handschrift. Gemeente-archief Westkapelle.

HEIE. In de taal van het kustland hebben wij zelf het woord *heie* nooit horen gebruiken. Toch komen er in de kuststreek ook hier en daar dorre, zandige terreinen voor met een plantengroei van de kalkarme gronden (b.v. brem!). Het Magerschorre te Knokke verkeert in dit geval, alhoewel er geen krakke groeit. We lezen bij Massart:

‘Au S.-W. du clocher de Westende, la couche de sable à Cardium est relativement puissante; elle a été soulevée en petites dunes qui ont une flore tout autre que les dunes littorales. Toutes les coquilles des assises superficielles ont été, en effet, dissoutes depuis longtemps, de telle sorte que le sable y est pratiquement sans chaux... Ceci donne à la flore un cachet tout particulier. Les argousiers (duindoorn) et les saules rampants, si fréquents sur le bourrelet littoral, sont en grande partie remplacés par des genêts-à-balais (brem) et des bruyères (struikheide, krakke; *Calluna vulgaris*)... Des landes du même genre ont existé près de Varssenaere et aussi à Breedene et à Clemskerke, où le nom d'un moulin (*Heimolen*) a conservé le nom de la bruyère disparue. Mais elles ont été livrées entièrement à la culture.’⁽⁵⁾

Er is inderdaad een *Heie* geweest te Klemskerke: *de heye* (De Flou: 1748 en nog in 1901), *Heimolen* (1846, 1850, 1875), *Heyhoeck* (tiendehoek te Klemskerke). Wie is er met de topografie van Klemskerke voldoende bekend om ons een en ander over de heie aldaar te vertellen?⁽⁶⁾

J. DE LANGHE.

Zantekoorn uit de Leiestreek

Houtnamen.

Het struikgewas waar de ‘berstebezies’ op groeien heet *sulferhout*; het dient om sulferprijmen van te maken, en wordt ook *hondenhout* genaamd. Het is licht ontvlambaar.

Ook bij de linden is er een *vaêre* en een *moere*. Het hout van de *vaêre* is het beste. De *moere* loopt eerst uit, 't is dat ze eerst bladeren en bloemen geeft.

Weertekens.

Als ge een wannemaker tegenkomt is dat teken van regen.

Geenèn wind is den besten, zei de schaper.

Het weder is goed, zei 't nunnetje toen 't uitscheidde van regenen, en 't zal nog beteren als de wuветjes koffie gedronken hebben.

Spreuken.

(5) J. Massart, Pour la protection de la nature en Belgique, blz. 103. Brussel 1912.

(6) *Heie* mag niet verward worden met de hyperkorrekte vormen van Eie, bv. in *Heyenbilck* (Oostkerke).

Als de wielewaal schuifelt, zegt hij: 'Boer trek je kiel aan.'
Haast en spoed 'n is maar goed om vlooiën te vangen.

G.B.